Universitetsnytt

FÖR MEDARBETARE VID STOCKHOLMS UNIVERSITET 6/2008

Dekaner diskuterar framtiden

Sveriges mest sökta lärosäte

Kårhusbygget närmar sig

Stockholms universitet

Satsning på ledande humaniora

Forskningspropositionen tillför Stockholms universitet nya permanenta resurser, 66 miljoner kronor per år från och med nästa år och ytterligare medel året därpå. Universitetsledningen, dekaner och prefekter har vid flera tillfällen och i olika sammanhang under hösten diskuterat hur de nya resurserna ska användas. Nu satsar universitetet majoriteten av pengarna på mer forskningstid för lärarna, stöd till yngre forskare, fler postdoktorer och utökad forskarutbildning. Fakulteterna gör delvis lite olika prioriteringar, pengarna räcker inte till allt detta vid alla fakulteter.

Tre rundor med institutionsbesök har jag hunnit med under mina år som rektor. Jag tycker jag har fått en god inblick i institutionernas verksamhet och förutsättningar, inte minst de ekonomiska förutsättningarna. Utökade resurser behövs och skulle vara till stor nytta vid alla institutioner, men jag har övertygats om att resursbehovet generellt är störst inom humaniora. Humanistiska fakulteten har också anfört att de behöver nya resurser inte bara för att utveckla nya ledande forskningsområden, utan också för att deras ledande områden ska kunna behålla sin nationellt ledande och internationellt framstående ställning.

Vi satsar nu 120 miljoner kronor under sex år, 20 miljoner per år, på våra ledande forskningsområden inom humaniora. Utökningen är en permanent resursförstärkning till humanistisk fakultet. De ledande områdena Arkeologi och historia, Filosofi och lingvistik, Andraspråk och tvåspråkighet samt Filmvetenskap har utmärkt sig inte minst genom att hålla en hög internationell profil. Jag vill se mer av det i hela Humanistiska fakulteten. Det gäller även delar av andra fakulteter.

Självklart ska universitetet vara en stark röst och en synlig aktör i det svenska samhället. Men det räcker inte för institutionerna att bedriva sin forskning och samverkan i ett nationellt perspektiv och publicera det mesta på svenska – lika litet som det duger att enbart publicera på engelska och försumma samverkan med det omgivande svenska samhället. Jag menar att många institutioner särskilt inom humanistisk fakultet har en mycket god potential för att förbättra sin internationella ställning. Utmärkt forskning bedrivs, ofta kring svenska företeelser som ändå är av stort internationellt intresse, och forskningsresultaten måste kommuniceras internationellt. En internationellt framstående ställning är en förutsättning för vårt universitets långsiktiga framgång och utveckling.

Jag önskar alla medarbetare en skön julledighet. ■

Kåre Bremer, rektor
rektor@su.se

Läs aktuella kommentarer i rektors blogg, http://blogs.su.se/kbrem

Universitetsnytt

FÖR MEDARBETARE VID STOCKHOLMS UNIVERSITET

Tema: Nya dekaner
Dekaner diskuterar framtiden 3
Ny mandatperiod 6

Forskning
Kritik mot strategiska satsningar 7
Nytt centrum för strålskyddsforskning 8
160 miljoner i nya forskningsanslag 9

Utbildning
Sveriges mest sökta lärosäte 10
Ökat intresse för ekonomisk psykologi 11
E-tentor höjer kvalitet på utbildningen 12

Kårhusbygget närmar sig 14

Arbetsplats
Detaljplan på gång för Albano 16
En dröm har blivit sann 17
Coacher ska öka intresset för innovationer 18
Finanskrisen påverkar stiftelser 19

Namn och nytt 20

Insändare
Historiskt lyft för svensk forskning 22

Samtalet
Miljöarbete börjar med de små sakerna 24

In English 26

Perspektiv: Thomas Helleday
Sampublicering karaktäriserar goda forskarmiljöer 28

Omslagsbild: De tillträdande dekanerna samtalar vid bordet. Från vänster Stefan Nordlund, Gunnar Svensson, Gudrun Dahl och Said Mahmoudi. Redaktören antecknar flitigt. Illustration: Magnus Bard.

Universitetsnytt är personaltidningen vid Stockholms universitet. Upplagan är 7 800 exemplar.

Adress: Universitetsnytt, Kommunikationsenheten, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm, fax 08-15 36 93

Ansvarig utgivare: Sofie Mauritzon, sofie.mauritzon@kommunikation.su.se
Redaktör: Per Larsson, per.larsson@kommunikation.su.se, tfn 08-16 4464
Grafisk form och layout: B Adolfsson Design/Anna L Andrén
Foto: Orasis Foto/Mia Åkermark (MÅ) och Georgios Athanasiadis (GA)
Korrekturläsning: Agneta Paulsson
Tryck: Danagårds, dec. 2008

ISSN 1103-2375

Nästa nummer kommer ut i mitten av februari, manusstopp 23 januari.

Gudrun Dahl

Dekaner diskuterar framtiden

Vad innebär forskningspropositionen för fakulteterna? Vilka är de största utmaningarna de närmaste åren? Universitetsnytt har samtalat med dekanerna som tillträder vid årsskiftet.

I slutet av oktober presenterade regeringen sin forsknings- och innovationsproposition (se sidan 7). Utgångspunkten är därmed given när Universitetsnytt samlar de tillträdande dekanerna till ett samtal. Tre av personerna runt bordet har en period som dekan bakom sig – det är Gudrun Dahl (samhällsvetenskap), Gunnar Svensson (humaniora) och Stefan Nordlund (naturvetenskap). Ny från årsskiftet är däremot Said Mahmoudi vid Juridiska fakulteten.*

Samtliga är kritiska mot den detaljstyrning av anslag till olika strategiska områden som finns i propositionen. Dessutom anser man att medicin och teknik gynnas på främst humanioras bekostnad.

– Det här innebär en dränering av humaniora och samhällsvetenskap samtidigt som det är en överföring till medicin och teknik. Användningen av citeringar och externa anslag som fördelningskritierier gynnar ytterligare dessa områden, säger Gunnar Svensson.

Han anser även att man bör fråga sig var ökade anslag gör störst nytta. Är det till exempel inom medicin där det redan finns mycket pengar eller är det inom ett område som har dåligt med pengar i utgångsläget? Om anslag inte kan innebära stora förändringar riskerar det att bli bortkastade pengar, enligt honom.

Stefan Nordlund påpekar att fem miljarder i ökade anslag är en rejäl summa men samtidigt skräder inte heller han orden:

– Det är skandal att man inte tar större hänsyn till humaniora och samhällsvetenskap! Det vittnar om en okunnighet om hur framsteg nås i samhället. Banbrytande upptäckter sker ofta där man minst anar det inom grundforskningen.

Han dömer även ut tanken på strategiska satsningar och ser hellre att en större del av

Stefan Nordlund

Gunnar Svensson

anslagen fördelas direkt till lärosätena och via Vetenskapsrådet .

Propositionen är väldigt dåligt skriven, enligt Gudrun Dahl.

– Det som är mest anmärkningsvärt i propositionen är att när till exempel samhällsfenomen som klimatförändringen tas upp så berörs inte samhällsvetenskapliga och humanistiska perspektiv. Det är dumt och oinformerat! Det finns en allt för tydlig politisk styrning av vilka områden som ska få forskningsresurser. Dessutom förefaller det godtyckligt vilka områden som anses strategiskt viktiga.

Gudrun Dahl exemplifierar med att regeringen bestämt att forskning om Mellanöstern och Ryssland är strategiska områden. Said Mahmoudi talar om en övergång från fri till styrd forskning. Han menar också att det är en allt för ensidig syn på vad som är viktigt inom till exempel miljöområdet. Det finns andra stora miljöproblem vid sidan av klimatfrågan, och där satsas inga extra resurser.

– Det är bra att mycket pengar satsas på forskning men det är ändå fel tänkt. Utgångspunkten verkar vara att forskningen enbart syftar till att gynna den ekonomiska tillväxten.

Hur ska då de ökade forskningsanslagen fördelas vid Stockholms universitet?

– Vi är överens om att satsa på humaniora och på Forskningsservice. Övriga medel bör gå till unga starka forskare, säger Stefan Nordlund.

Gunnar Svensson gläds åt att det finns stöd för att satsa på humaniora vid universitetet, speciellt då inget av regeringens strategiska områden inrymmer humaniora. Han anser det även vara självklart att satsa en del av de nya resurserna på unga forskare.

– Jag är förvånad över att nästan inget går till Juridicum i de strategiska satsningar som rektor nu föreslår. De problem vi har liknar de humaniora och samhällsvetenskap har, säger Said Mahmoudi.

Det är allt svårare att rekrytera de bästa forskarna inom juridik. Och framstående forskare vid fakulteten har i praktiken förvandlats till lärare. Det är dessutom svårt att få anslag inom juridik från Vetenskapsrådet samtidigt som advokatbyråer och andra universitet kan rekrytera bland forskarna genom att erbjuda högre löner.

Samtidigt är Said Mahmoudi självkritisk. Enligt honom är Juridiska fakulteten i Stockholm den största och en av de främsta i Norden, men man har kanske inte lyckats kommunicera detta i tillräcklig utsträckning för att öka sina anslag.

– Det krävs en större insats av oss, såväl inom som utanför universitetet, för att kunna visa upp och därmed kunna behålla vår starka ställning.

Behålla ställningen

Just att behålla fakultetens ställning är också svaret från tre av dekanerna på frågan om den viktigaste framtidsfrågan för respektive fakultet. Gudrun Dahl väljer däremot att lyfta fram två andra viktiga frågor. Den ena

är att skapa större forskningsanknytning på de stora professionsutbildningar som ryms inom fakulteten, till exempel i socialt arbete, reklam och PR samt utbildningarna för blivande lärare och ekonomer. Den andra är att stärka relationerna mellan forskare vid olika institutioner.

– Vi måste öka kommunikationen inom fakulteten och samarbetet mellan till exempel dem som arbetar med kvalitativa respektive kvantitativa metoder. Det kan handla om att samla personer från olika institutioner i samma forskningsprojekt.

Gunnar Svensson målar upp en nationell bild där de humanistiska fakulteterna blir mindre. Det är då viktigt att behålla den bredd inom fakulteten som fortfarande finns i Stockholm. För Gunnar Svensson är det en överlevnadsfråga att kunna behålla positionen som den största och bästa humanistiska fakulteten i landet.

För Naturvetenskapliga fakulteten är det största hotet att inte lyckas rekrytera nya framstående forskare som kan höja kvaliteten – och därmed locka studenter och andra forskare, enligt Stefan Nordlund. En annan viktig framtidsfråga för honom är att öka effektiviteten ytterligare. Omorganisationer kan bli nödvändiga för att skapa miljöer som är tillräckligt stora för att bedriva en bra verksamhet.

Gudrun Dahl upplever däremot inte att det är något stort problem att rekrytera forskare. Problemet är, enligt henne, att de som är mest meriterade ofta är rätt åldersstigna.

– Vi kan inte konkurrera med pengar. Ämnets och fakultetens status är viktigast för att ha få hit de bästa forskarna, och därmed underlätta en generationsväxling, säger Gunnars Svenson.

Stefan Nordlund tycker att hans fakultet klarar sig bra i konkurrens med andra i Sverige om att få hit forskare. Att det finns framgångsrika forskare i olika miljöer här kan vara skäl för andra att söka sig hit.

Olika förutsättningar för internationalisering

Inom naturvetenskap finns en lång tradition av internationell publicering, något som har stor genomslagskraft för att locka utländska forskare och studenter. Men det räcker inte enligt Stefan Nordlund som även anser att det behöver byggas en starkare organisation för att rekrytera studenter. Idag är det till exempel problem med att kolla upp studiebakgrunden för studenter från vissa länder som söker sig hit. Det blir annorlunda kravsystem, vilket kan vålla problem för såväl studenterna som institutionerna. Att få hit flera utländska studenter via utbytesavtal är därför att föredra.

Inom juridiken har man kommit långt med internationaliseringen på masternivå, med cirka 100 utländska helårsstudenter per år. Även om utgångspunkten är att kurser på grundnivå ges på svenska, har det stora utbudet av engelskspråkiga kurser, enligt Said Mahmoudi, möjliggjort ett omfattande student- och lärarutbyte med lärosäten både inom EU och i ett antal andra länder som har ingått bilaterala avtal med Juridicum.

Inom humaniora går det inte att på grundnivå övergå till kurser enbart på engelska, enligt Gunnar Svensson. Han får medhåll av Gudrun Dahl som säger att inom professionsutbildningarna är det logiskt att de ges på svenska.

Said Mahmoudi

Hur ser ni på den fortsatta integreringen av lärarutbildningen?

– Det är en spännande uppgift där det återstår mycket att göra som att stärka kontakterna mellan de nya institutionerna och den forskning som bedrivs på annat håll. Dessutom behövs en fingertoppskänsla för att hantera flyttproblematiken, enligt Gudrun Dahl.

Gunnar Svensson påpekar att integrationsprocesser ofta tar lång tid och så även denna. Att det då finns en del övergångsproblem är naturligt. Stefan Nordlund är imponerad över att processen gått så bra som den gjort och betonar att många medarbetare har gjort väldigt bra arbetsinsatser.

– Från att ha varit tveksam så har jag insett att det är en spännande utmaning som vi måste lyckas med! ■

TEXT: PER LARSSON
ILLUSTRATIONER: MAGNUS BARD

* Mer om dekanerna på sidan 6.

Ny mandatperiod för fakultetsnämnderna

Vid årsskiftet är det dags för en ny mandatperiod för fakultetsnämnder, dekaner, prodekaner och sektionsdekaner (inom naturvetenskap) vid universitetets fyra fakulteter. Mandatperioden sträcker sig fram till och med 31 december 2011. Av de nuvarande dekanerna kommer tre att vara kvar även nästa mandatperiod. Juridiska fakulteten får en ny dekan när professor Suzanne Wennberg går i pension. Den nya dekanen heter Said Mahmoudi och är professor i internationell rätt.

Humanistiska fakulteten

Dekanus: professor GUNNAR SVENSSON, Filosofiska institutionen
Började studera vid universitetet 1968 och fick sin första anställning 1970 som amanuens.
Viktigaste uppgiften som dekan:
– Att bevara fakultetens starka ställning nationellt samt skapa förståelse för humanioras villkor och särart. Humaniora är i flera avseenden väsentligen annorlunda än övriga områden.

Prodekanus: professor ASTRID SÖDERBERGH WIDDING, Filmvetenskapliga institutionen

Naturvetenskapliga fakulteten

Dekanus: professor STEFAN NORDLUND, Institutionen för biokemi och biofysik
Påbörjade studierna vid universitetet 1966.
Viktigaste uppgiften som dekan:
– Det är viktigt att skapa miljöer som främjar högklassig forskning och bättre förutsättningar för studentrekrytering. Vi måste också öka kontakten mellan de ”gamla” institutionerna och de utbildningsvetenskapliga. Dessutom måste en dekan kunna ta obehagliga beslut.

Prodekanus och sektionsdekanus för Sektionen för geo- och miljökunskaper: professor JOHAN KLEMAN, Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi,
Sektionsdekanus för Matematisk-fysiska sektionen: professor ANDERS KARLHEDE, Fysikum
Sektionsdekanus för Biologiska sektionen: professor OVE ERIKSSON, Botaniska institutionen
Sektionsdekanus för Kemiska sektionen: professor SVEN LIDIN, FOOS-kemi

Juridiska fakulteten

Dekanus: professor SAID MAHMOUDI
Har grundutbildning i juridik från Iran och påbörjade forskarutbildningen i Stockholm 1981.
Viktigaste uppgiften som dekan:
– Att göra det möjligt för oss att behålla vår ställning som största juridiska fakulteten i Sverige och Norden. Vi måste också synliggöra juridiken bättre, såväl inom som utom universitetet.

Prodekanus och ersättare för dekanus som ordförande i fakultetsnämnden: professor MARIE SANDSTRÖM

Prodekanus att inträda vid förfall även för fakultetens prodekanus: professor JAN ROSÉN.

Samhällsvetenskapliga fakulteten

Dekanus: professor GUDRUN DAHL, Socialantropologiska institutionen
Påbörjade studierna 1967 och fick jobb som ”andra-amanuens” 1969.
Viktigaste uppgiften som dekan:
– Se till att vi får tillräckligt med spännande och aktiva forskningsmiljöer vid professionsutbildningarna. Jag vill också skapa goda villkor för de starka forskningsmiljöerna.

Prodekanus: professor MATS DANIELSON, Institutionen för data- och systemvetenskap

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ OCH STAFFAN WESTERLUND

Kritik mot regeringens strategiska satsningar

Regeringens forsknings- och innovationsproposition innebär ökade anslag till forskning och innovation med fem miljarder för perioden 2009-2012.

Tillskottet har tagits emot positivt av högskolesverige. Däremot finns kritik mot hur tilldelningen ska ske.

Forskningsmedlen till lärosätena ska fördelas enligt ett nytt system där kvaliteten avgör hur mycket varje universitet eller högskola får. Att kvalitetskrav ska avgöra har tagits emot positivt från de flesta håll. Däremot har hård kritik riktats mot de två faktorer – publiceringar/citeringar och externa forskningsmedel – som ska styra tilldelningen. Rektor Kåre Bremer är en av de universitetsföreträdare som varnat för att det här systemet gynnar främst forskning inom teknik och medicin – där det är relativt lätt att få externa medel och stor vikt läggs vid publicering i internationella tidskrifter. För att försöka kompensera denna snedfördelning inför regeringen en omräkningsfaktor för externa medel och publiceringar inom humaniora och samhällsvetenskap. Men kritikerna anser inte att denna faktor är tillräcklig.

Propositionen innebär även att en ny finansieringsform införs – strategiska satsningar. 1,8 miljarder kronor ska fördelas till 23 forskningsområden som anses strategiskt viktiga. Det är främst områden inom medicin, klimat och miljö. Inom humaniora och samhällsvetenskap rör det sig enbart om 3–4 områden som ”Förutsättningar för ekonomisk tillväxt” samt kunskap om politiskt viktiga regioner som Ryssland och Kina.

Flera rektorer och ledande forskare har kritiserat såväl den detaljstyrning som de strategiska satsningarna innebär samt att de ytterligare gör att samhällsvetenskap och humaniora missgynnas. Storleken på de anslag det rör sig om – respektive område kan få allt från 10 miljoner till 400 miljoner – har även fått kritik.

– Det är en absurd detaljstyrning där vissa av de utpekade strategiska områdena får tillskott som endast räcker till att finansiera enstaka forskartjänster och då har man inte räknat in vad det kostar att fördela pengarna, säger Christoph Bargholtz, förbundsordförande i SULF.

Kritik mot detaljstyrning

Oppositionspartierna har även lämnat motioner i riksdagen om sin syn på forskningen. Socialdemokraterna vill satsa 4,3 miljarder kronor mer än regeringen för åren 2009–2012. Partiet kritiserar även detaljstyrningen och regeringens resursfördelningssystem. Därför föreslås en kontrollstation 2010/2011 för att utvärdera systemet och kunna genomföra förändringar. 400 miljoner kronor vardera avsätts för att motverka strukturell snedfördelning av de yngre universiteten respektive till tvåårigа postdoktjänster och andra meriteringstjänster.

Vänsterpartiet anser att den humanistiska forskningen får stryka på foten samtidigt som man betonar vikten av fri forskning som varken styrs av politiska eller kommersiella intressen. Partiet vill även satsa mer på lärarutbildningen och ge ytterligare 30 miljoner kronor till genusforskningen, där ytterligare 12 genusprofessurer ska inrättas. Miljöpartiet vill satsa ytterligare 170 miljoner på klimatforskning. Mindre detaljstyrning och alternativa kriterier för kvalitetsstyrning, bland annat andel kvinnliga professorer, är andra förslag. ■

TEXTER: PER LARSSON

Se även intervjun med dekanerna på sidorna 3-5.

66 miljoner extra till universitetet

Forskningspropositionen ger Stockholms universitet ytterligare cirka 66 miljoner i fakultetsanslag från och med nästa år och sammanlagt cirka 127 miljoner kronor från och med år 2012. Det motsvarar en nivåhöjning om knappt 11 procent.

Vad gäller de strategiska satsningarna så delas anslagen ut i konkurrens och ansökningarna ska vara inne till våren. Därmed dröjer det ett bra tag innan det blir klart hur stor del av dessa medel som går till Stockholms universitet och till vilka forskare. Inom många av de 23 områden som anges för strategiska satsningar bedrivs inte forskning vid universitetet så möjligheterna att få dessa anslag lär vara små. Men inom de fem områden som anges under ”Klimat” eller till exempel molekylära vetenskaper (medicin) och materialvetenskap (teknik) bedrivs däremot omfattande forskning vid universitetet, så möjlighet bör finnas till anslag.

I forskningspropositionen avsätter regeringen även två miljoner för en utredning om projektet. SciLife Lab – ett nationellt institut inom life science. Bakom SciLife Lab står Karolinska institutet, Stockholms universitet och KTH. ■

Nytt centrum för strålskyddsforskning

Den 14 november invigdes ett nytt centrum för strålskyddsforskning – CRPR – vid Stockholms universitet. Centret har en internationellt unik utrustning för studier av hur låga stråldoser påverkar människor och miljö. Anläggningen kommer att vara tillgänglig för forskare både i Sverige och Europa. CRPR ska också verka för en hög nationell kompetens i strålskyddsfrågor och ge information till allmänhet och beslutsfattare i frågor som rör verkan av strålning.

CRPR är en självständig enhet inom Institutionen för genetik, mikrobiologi och toxikologi (GMT). Vid CRPR finns forskare verksamma inom områdena strålningsbiologi, radioekologi samt strålningsdosimetri vid Stockholms universitet och Karolinska institutet. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) finansierar sedan 2008 tre forskartjänster inom strålningsbiologi, strålningsdosimetri samt radioekologi. Innehavarna av dessa tjänster är tillsammans med forskare vid GMT verksamma vid CRPR. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: ORASIS FOTO/GA

Klarar cellerna reparation av skador bättre om de först får en låg dos? Ena bilen med celler rör sig mot strålkällan och den andra från (prototyp).

Papperstillverkare ger miljon till klimatforskning

Förra årets gav den finska mjukpapperstillverkaren Metsä Tissue en donation på en miljon kronor till klimatforskning i polartrakterna. Donationen möjliggjorde att unga polarforskare från hela världen kunde mötas i Stockholm under en workshop och för första gången samordna sitt arbete. Donationen ledde även till två extra forskarexpeditioner till Svalbard.

Företaget donerar även i år en miljon till polarforskning inom International Polar Year (IPY). Det är en satsning där klimatforskare runt hela världen samordnar sin forskning om polarområdena. Miljömärkningen Svanen fungerade som garant för Serlas miljöansvar och det blev därmed möjligt för klimatforskarna att ta emot donationen. Det Svanenmärkta hushålls- och toalettpapperet Serla produceras av Metsä Tissue.

– Samarbetet med Serla och Svanen kan hjälpa oss att nå ut med budskapet om hur känsliga polarområdena är och att vi måste börja agera nu. Årets donation kommer att gå till forskning om hur den arktiska miljön förorenas genom till exempel förbränning av fossilt bränsle, säger docent Gunhild Rosqvist, som är chef för Stockholms universitets glaciärforskningsstation i Tarfala och som också arbetar inom IPY.

Pengarna ska användas för att arbeta vidare i det nätverk som skapats genom det EU-finansierade Millenniumprojektet med forskningsfokus på arktiska klimatförändringar.

– Jag kommer att arbeta tillsammans med forskare vid Norsk polarinstitutt och Oulu universitet med analys hur stor påverkan sot (black carbon) har på den arktiska miljön i norra Sverige och Finland samt på Svalbard. Bland annat har vi riggat utrustning för att analysera sothalten i luften i Tarfala och vi kommer också att analysera vintersnöns innehåll, säger Gunhild Rosqvist. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: PAUL PARKER

Tarfala forskningsstation vid Kebnekaisemassivet.

Närmare 160 miljoner i nya forskningsanslag

Cirka 70 miljoner av stödet från Vetenskapsrådet, Riksbankens Jubileumsfond och Sida går till humaniora och samhällsvetenskap vid Stockholms universitet. Inom naturvetenskap delar Vetenskaprådet ut 87 miljoner till universitetet.

Riksbankens Jubileumsfond har beslutat om forskningssatsningar inom humaniora och samhällsvetenskap. Av de nästan 300 miljoner kronorna, fördelat på 53 poster, går nio anslag för projekt och infrastruktursatsningar vid Stockholms universitet, och det på sammanlagt drygt 20 miljoner kronor. Ur Vetenskapsrådets stora årliga utdelning av forskningspengar inom samma område fick 106 forskare anslag. 19 anslag går till Stockholms universitet.

De 19 forskarna som har beviljats anslag får cirka 28 miljoner kronor tillsammans. Några exempel på ämnesområden är ”Ekonomisk tillväxt och obetalt hemarbete i Sverige 1950–2010”, ”Från vulgärlatin till italienska, barocken som estetik och experiment i opera efter 1960” och ”Mellan dröm och verklighet; Internationella och nationella studier av föräldraskap och arbete ur ett genusperspektiv”.

– I år har vi ändå kunnat ge stöd åt något fler forskningsprojekt än vi annars brukar kunna göra, säger Arne Jarrick, huvudsekreterare för humaniora och samhällsvetenskap vid Vetenskapsrådet. Det beror bland annat på att vi satsar enbart på den bidragsformen för nästa år. Unga forskare har varit framgångsrika med sina ansökningar och det är också i den gruppen andelen kvinnor är störst.

Mer än var fjärde som sökt medel för forskning inom naturvetenskap eller teknikvetenskap hos Vetenskapsrådet har beviljats pengar. Totalt innebär det att ämnesrådet fördelar 930 miljoner kronor den kommande treårsperioden. Även i år har Vetenskapsrådet satsat på hållbar utveckling, totalt 27 miljoner kronor fördelas med fokus inom området klimatrelaterad forskning.

Liksom förra året är det Lunds universitet som kammade hem mest forskningspengar inom naturvetenskap och teknikvetenskap, med 70 beviljade anslag. Stockholms universitet får dock flest anslag av de lärosäten som saknar teknisk fakultet. 44 anslag går hit, om totalt närmare 87 miljoner kronor. Det största anslaget till universitetet går till professor Caroline Leck, som får 3, 5 miljoner kronor för forskning om betydelsen av aerosolpartiklar i Arktis.

Nils Kautsky vid Systemekologiska institutionen får två anslag från Sida, bland annat för forskning om östafrikanska korallrev.

Ett av fyra anslag från Sida

Vetenskapsrådets kommitté för forskningens infrastrukturer, KFI, har beviljat drygt 110 miljoner kronor i bidrag till planering och drift av infrastruktur samt bidrag till dyrbar utrustning och uppbyggnad av stora databaser. Av dessa går fyra till Stockholms universitet.

Forskarprojekten vid universitetet är Per-Olof Hulth vid Fysikum som får driftsbidrag för ICeCube-neutrinoobservatoriet, Mattias Edén, fysikalisk kemi som får anslag till en spektrometer. Lars R. Bergman vid Psykologiska institutionen får pengar till en databas och Jan O. Jonsson vid Institutet för social forskning får planeringsanslag för en levnadsnivåundersökning.

Biståndsmyndigheten Sidas råd för utvecklingsforskning har meddelat besluten om forskningsanslag för 2009. Av drygt 100 anslag går 25 stycken, på sammanlagt drygt 15 miljoner kronor, till Stockholms universitet. Bland de projekt vid universitetet som får finansiering av Sida finns bland annat forskning om malaria, östafrikanska korallrev, följderna av klimatvariationer i Tanzania och effekterna av ökad utbildningsnivå på etiopiska landsbygden. ■

TEXT: PER LARSSON/CAROLINA EEK
FOTO: CHARLOTTE BERKSTRÖM

Universitetet Sveriges mest sökta lärosäte

Intresset för att läsa vid Stockholms universitet har ökat med nästan 33 procent i jämförelse med inför vårterminen 2008. Det innebär att universitetet idag har flest sökande bland Sveriges lärosäten till sina kurser och program.

Sedan samtliga ansökningar administreras via portalen studera.nu måste de sökande rangordna sina alternativ. Av detta underlag kan vi nu se att flest anger Stockholms universitet som sitt förstahandsalternativ, säger Mattias Wickberg vid Sektionen för antagning och högskoleprov.

Fler och fler sökanden använder sig av möjligheten att anmäla intresse i ett senare skede av antagningsprocessen genom att göra en sen anmälan via studera.nu. Det innebär att rekryteringen pågår något längre än vad som varit fallet tidigare år.

Juristutbildningen vid Stockholms universitet är den utbildning i Sverige som lockar flest sökande – totalt 2 930 personer. Civilekonomprogrammet ligger också långt fram och är landets sjunde mest sökta program.

Den yngsta gruppen sökande – de under 20 år – har blivit större och är nu nästan tio procent. En sannolik orsak är att universitetet nu erbjuder fler utbildningar på grundnivå. Juristprogrammet är det mest populära alternativet bland de yngsta med drygt en femtedel av de sökande i denna grupp.

Kvinnorna dominerar fortfarande och utgör nästan två tredjedelar av de sökande.

Intresset för universitetets internationella masterprogram var dock inte lika omfattande som institutionerna hade hoppats. En möjlig förklaring kan vara att utbildningsalternativen på detta område än så länge är relativt begränsade.

När det gäller fördelningen mellan universitetets fyra fakulteter – naturvetenskapliga, samhällsvetenskapliga, juridiska och humanistiska – respektive lärarutbildningen har den samhällsvetenskapliga flest sökande, 57,5 procent av samtliga anger minst ett sökalternativ vid denna fakultet.

– En bidragande förklaring till den sammantagna ökningen av antalet sökande sedan våren 2008 är att detta är den första vårtermin som även de utbildningar som tidigare ingick i Lärarhögskolan ingår i vårt sökutbud, säger Mattias Wickberg.

Chatt om lärarutbildningar

Söktrycket till lärarutbildningarna har emellertid inte ökat sedan föregående termin. För närvarande är det ungefär en sökande per utbildningsplats, vilket i stort följer den nationella trenden av sviktande intresse för läraryrket.

– Vi satsar på att öka intresset för att läsa vid lärarutbildningarna, både genom en universitetsgemensam rekryteringskampanj och genom annan annonsering. Vi deltar regelbundet på mässor, bland annat SACO-mässan, där vi arrangerar seminarier om varför man ska bli lärare. På ett övergripande plan arbetar vi med kommunikation kring de förbättringar som har gjorts i samband med integrationen av lärarutbildningen, framför allt genom en starkare forskningsbas och en organisation som ger en tydligare koppling mellan ämne och ämnesdidaktik, säger Maria Hult, informatör vid Lärarutbildningskansliet.

Lärarutbildningskansliet arbetar också med chatt med presumtiva studenter.

– Där får vi många lärarfrågor. Vid chatten deltar både studievägledare och utbildningsledare, säger Maria Hult. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

▸ *www.su.se/student/chatt*

Finanskrisen ökar intresset för ekonomisk psykologi

Det osäkra ekonomiska världsläget gör att allt fler ekonomer intresserar sig för de psykologiska faktorerna bakom den finansiella marknaden, samtidigt som framträdande nationalekonomer idag sysslar med forskning som är snarlik psykologi.

Enligt gängse ekonomisk teori är vi rationella varelser som fattar väl avvägda ekonomiska beslut. Men i verkligheten är det inte alls så. Då grumlas beslutsprocesser av omedvetna impulser, förväntningar, överraskningsmoment, irrelevant stress och rent kontraproduktiva önskningar. Detta är ekonomisk psykologi.

I dagens samhälle förväntas vi kunna göra ekonomiskt rationella val. Vi antas kunna ta ställning till hur våra pensionsmedel ska förvaltas, hur vi ska välja lämpliga bostadslån, elavtal, teleabonnemang osv. Inom områden där tidigare ett fåtal ekonomiskt utbildade experter administrerade människors ekonomi förväntas det nu att den enskilda individen ska kunna agera självständigt.

Vi är nu också mer medvetna än tidigare om hur information och erbjudanden från olika företag och organisationer i olika grad vinklas på ett sätt som skenbart, men inte lika mycket reellt, är till konsumentens fördel. Detta samtidigt som raffinemanget ökar i hur ekonomiska erbjudanden presenteras. Kunskaper i ekonomisk psykologi kan öka vår medvetenhet om hur psykologiska faktorer kan leda till konsekvenser som i långa loppet är mindre bra för oss. Något som innebär större möjligheter för oss att göra rationella ekonomiska val.

Många vill i dagsläget hitta enkla psykologiska förklaringar till den finansiella oron och pratar om irrationellt beteende bland börsmäklarna. Professor Henry Montgomery, som undervisar i ekonomisk psykologi vid Stockholms universitet, menar dock att problemet snarare beror på att de reagerar på ett likartat sätt snarare än irrationellt.

– För den enskilde individen kan det ju te sig rationellt att sälja när det går dåligt för att se om sitt eget hus. Problemet uppstår om alla gör det samtidigt, då blir det ett väldigt utslag på marknaden som gör att den fungerar sämre. På en väl fungerande marknad ska olika intressen balansera varandra. Det är inte bra för marknaden om folk tänker och agerar på samma sätt som de gör nu, säger Henry Montgomery.

Unika kurser i ämnet

De ekonomiska experterna och börsmäklarna är enligt Henry Montgomery tränade att reagera på samma sätt. De tenderar att på samma sätt tolka signaler som säger att det är dags att sälja och vilka indikationer som visar när det är dags att köpa.

– Det handlar inte i första hand om något flockbeteende utan erfarenheterna och tankesätten är helt enkelt för lika, och dessutom är det väldigt många som lever för mycket i nuet istället för att planera för framtiden, säger Henry Montgomery.

– Mycket talar för att det vore bättre för marknaden i sin helhet om folk tänkte mer långsiktigt och inte reagerade så starkt på det som händer nu utan ser mer på vad om hänt under en längre tid bakåt i tiden och vad det finns för utsikter för en längre tid framåt.

Sedan några år ges kurserna Ekonomisk psykologi I och II vid Stockholms universitet i samarbete mellan psykologiska, nationalekonomiska och företagsekonomiska institutionerna. Kurserna syftar till att göra studenterna medvetna om de psykologiska faktorer som påverkar ekonomiska beslut och ekonomiskt beteende i allmänhet. Framtida företagsledare ska lära sig bli bättre förhandlare, bättre affärsmän och ledare genom att lära sig vad som egentligen styr våra ekonomiska val.

Ekonomisk psykologi I ges under höstterminen och Ekonomisk psykologi II under vårterminen. Båda kurserna läses på heltid och är i dagsläget unika i Sverige. ■

TEXT: IDA CLAVENSTAM
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Stress, impulser, förväntningar och överraskningsmoment är faktorer som studeras inom ekonomisk psykologi.

E-tentor höjer kvalitet på utbildningen

Är tentor på dator ett bra sätt att höja kvaliteten på grundutbildning? Det tror Matematiska institutionen som med bland annat e-tentor höjer kvaliteten på examinationen och ger studenter fler chanser till omexamination.

Efter att tidigare haft enbart en mindre datorsal ordnade Matematiska institutionen för ett år sedan så de fick en större sal i lokalerna i Kräftriket. I den nya salen finns möjlighet att sätta upp datorer så 46 studenter kan göra elektroniska tentor (e-tentor) och datorlaborationer där.

Grundidén är att använda datorer för att hjälpa studenter med rutinmässiga uppgifter på främst första terminens studier. Lärarresurserna kan då koncentreras till annan undervisning som seminariekurser där det finns lärare till hands som hjälper studenterna att lösa mer avancerade problem.

– Vi har för e-tentorna valt ut sådana delar av kursen som vi betraktar som relativt mekaniska, där det gäller att kunna räkna rätt men där man inte behöver resonera så mycket om förståelseaspekter, säger Martin Tamm som varit med om att utveckla systemet med e-tentor. Han anser att e-tentor är lämpliga som ett övergångsstadium mellan matematik i skolan och vid universitetet. De begreppsmässigt svårare delarna av kursen examineras på andra sätt, via seminarier och vanliga salstentor.

Datasalen och e-tentorna är ett resultat av det så kallade grundkursprojektet som drevs vid institutionen i ett par år. Tanken bakom projektet var att försöka höja kvaliteten på matematikutbildningen. Men samtidigt ville institutionen ge studenterna en rimlig chans att komma igenom matematikstudierna.

Den gamla utbildningen fungerade i många avseenden som en sorts fälla för studenterna, berättar Martin Tamm.

– Studenterna fick få eller inga signaler om att de inte hängde med tillräckligt bra fram till de första tentorna mitt i terminen. I det nya systemet kastas studenterna in i examinationen redan efter två veckor.

Mognadsprocess

I det nya upplägget vill institutionen inte skriva ner kraven på studenterna, men däremot anser man att det att det är rimligt att få poäng för det man lärt sig efter hand.

– Det är fortfarande inte säkert att alla kommer att klara hela kursen på en enda termin. Men den som jobbar och är flitig har i alla fall goda förutsättningar att klara det mesta. Att bli klar med den sista tentan är en mognadsprocess som kanske helt enkelt måste få ta lite tid, säger Martin Tamm.

E-tentorna är integrerade med övningsmaterial på nätet. Studenterna får jobba med tal som är av samma typ som de som kommer på e-tentorna och har även möjlighet att få webbsupport. När e-tentorna är slut fortsätter institutionen med att lägga ut övningsmaterial på nätet som inte är obligatoriskt (fast det ger en viss bonus på tentorna).

– Studenterna fortsätter normalt att jobba med detta material. Vi tolkar det som att de uppskattar arbetsformen och möjligheten till hjälp. Systemet ställer även nya krav på lärarna. Det krävs mer samordning mellan lärarna och kommunikation med studenterna, enligt Martin Tamm.

Institutionens prefekt Mikael Passare påpekar att genomströmningen bland studenterna har blivit bättre. Han har även blivit kontaktad av andra universitet som visat intresse för den nya modellen. ■

TEXT: PER LARSSON

Kompetensdagar för lärare under höstlovet

Även i år anordnade Stockholms universitet kompetensdagar för lärare inom grund- och gymnasieskolor under vecka 44, skolornas höstlov. För tredje året i rad var kompetensdagarna dessutom kostnadsfria för deltagarna. Regionalt utvecklingscentrum samordnade arrangemanget.

Den 28 och 29 november besökte mer än 200 lärare Campus Frescati och drygt 1 000 lärare Campus Konradsberg. Lärarna kunde bland annat gå heldagsfortbildningar inom matematik, svenska som andraspråk, engelska, religion och hållbar samhällsutveckling, men också föreläsningar i mer övergripande ämnen som konflikthantering, lärares retorik och utveckling av arbetsminne hos barn och ungdomar. Vid Fysikum anordnades en utbildningsdag för gymnasielärare. Dagen lockade drygt 70 deltagare. Och när fysiklärarna dagen därpå kunde delta i en utbildning på KVA deltog nästan 200 lärare.

En av föreläsarna på Campus Konradsberg, Viveca Lindberg, talade om ”Bedömning i förändring”. Viveca Lindberg är universitetslektor vid Institutionen för didaktik och pedagogiskt arbete och koordinator för den nationella forskarskolan i pedagogisk bedömning. Hennes föreläsning handlade bland annat om hur synen på bedömning har förändrats genom åren. Kristina Sjösten, gymnasielärare i matematik och filosofi i Värmdö kommun, lyssnade på den.

– Det känns lyxigt att bara få ta emot. Som lärare ger man mest annars. Vid Stockholms universitet har aktiviteterna under vecka 44 pågått sedan slutet av 1990-talet, men då enbart som heldagsutbildningar. Anita Kruckenberg och Anne-Marie Rudolf, som arbetat med årets kompetensdagar, påpekar att arrangemanget ligger i linje med universitetets tredje uppgift.

– Aktiviteterna ger tillfälle till kompetensutveckling för skolans lärare genom uppdatering, vidgning och fördjupning av ämneskunskaper och andra kompetenser. Universitetets institutioner får också möjlighet att informera om sin forskning och knyta kontakter med skolans lärare. ■

TEXT: PER LARSSON/CECILIA PARKERT

Stockholm
The Capital of Scandinavia

En ledande roll under en världskongress sätter din verksamhet i fokus

Som arrangör kan du påverka innehållet, genomförande och kvaliteten. Det vidgar ditt internationella nätverk och ökar möjligheten till större internationellt samarbete. Och med Stockholm som arena kan du känna dig trygg i vetskapen om att dina internationella kollegor kommer att trivas.

Boka ett möte med oss på Congress Stockholm, så berättar vi mer om hur vi kan stödja din vision om en framtida kongress i Stockholm.

Congress Stockholm Tel 08-508 28 551 info@congresstockholm.se

STOCKHOLMS STAD

Stockholm
Visitors Board

Det nya kårhuset (inringat) ska ligga söder om A-huset. För att kompensera för de parkeringsplatser som tas bort kan det bli aktuellt att bygga parkeringsdäck intill.

Kårhusbygget närmar sig

Det länge efterlängtade bygget av ett kårhus kommer allt närmare. Förhandlingarna med finansiärerna ska vara klara i början av nästa år, och om allt går i lås sätts spaden i jorden till sommaren.

Det ska bli ett inbjudande, dynamiskt och miljövänligt hus, säger Bebben Tegelaar, projektansvarig för Stiftelsen Skeppsbroäng som driver projektet för kårens räkning.

Kårhuset är ritat av Erséus arkitekter och blir nästan 10 000 kvadratmeter. Det ska ligga precis söder om Södra huset, där det nu finns buskar och parkering. Där kommer att finnas utrymmen för studentkåren, naturligtvis, men också studieplatser, restauranger, konsertlokaler, mötesplatser och kontor.

För att komma dit återstår ännu några frågetecken som ska rätas ut. År 2001, då projektet förra gången var aktuellt, tvingades kåren lägga det på is på grund av elfte september och den därpå följande ekonomiska situationen. Trots konjunkturläget är stiftelsens vice ordförande Jonas Fink Öhlmer försiktigt optimistisk när det gäller finansieringen, även om han inte vill avslöja vilka diskussioner som förs.

När finansieringen är klar kan projektet gå vidare och söka bygglov. Det kan vara en lång process, men väldigt få avsteg har gjorts från detaljplanen som togs 2001, så bygglovet ska förhoppningsvis inte bli något hinder.

– Och vi har löpande kontakt med de andra intressenterna i området, som Nationalstadsparken, Djurgårdsförvaltningen och Vägverket, berättar Bebben Tegelaar. Det finns också en miljöreferensgrupp med bland andra Naturskyddsföreningen som diskuterar eventuella problem redan innan de uppstår.

Stiftelsen Skeppsbroäng har en ambitiös miljövision för det nya kårhuset. I den sägs bland annat att huset under hela sin livstid ska göra så små avtryck som möjligt på både den lokala och den globala miljön, och att det ska ligga i framkanten när det gäller ekologiskt byggande.

Så när kårhuset väl står där, någon gång under 2011 om planerna håller, ska det vara en naturlig del av Frescatimiljön och en naturlig mötesplats för alla studenter. Universitetet kommer att hyra delar av kontorslokalerna, och stiftelsen hoppas att de studieadministrativa enheterna kommer att finnas i huset, men ingenting är ännu beslutat.

– Husets fokus ligger på flexibilitet, säger Bebben Tegelaar. Alla delar ska kunna användas till flera saker. Ett exempel är den öppna hallen som till vardags blir en samlingsplats, men också har en scen och kan användas för konserter och liknande. Vi ser fram mot att förverkliga visionen om ett verkligt studenternas hus. ■

TEXT: MARIA IBSÉN
RITNINGAR: ERSÉUS ARKITEKTER

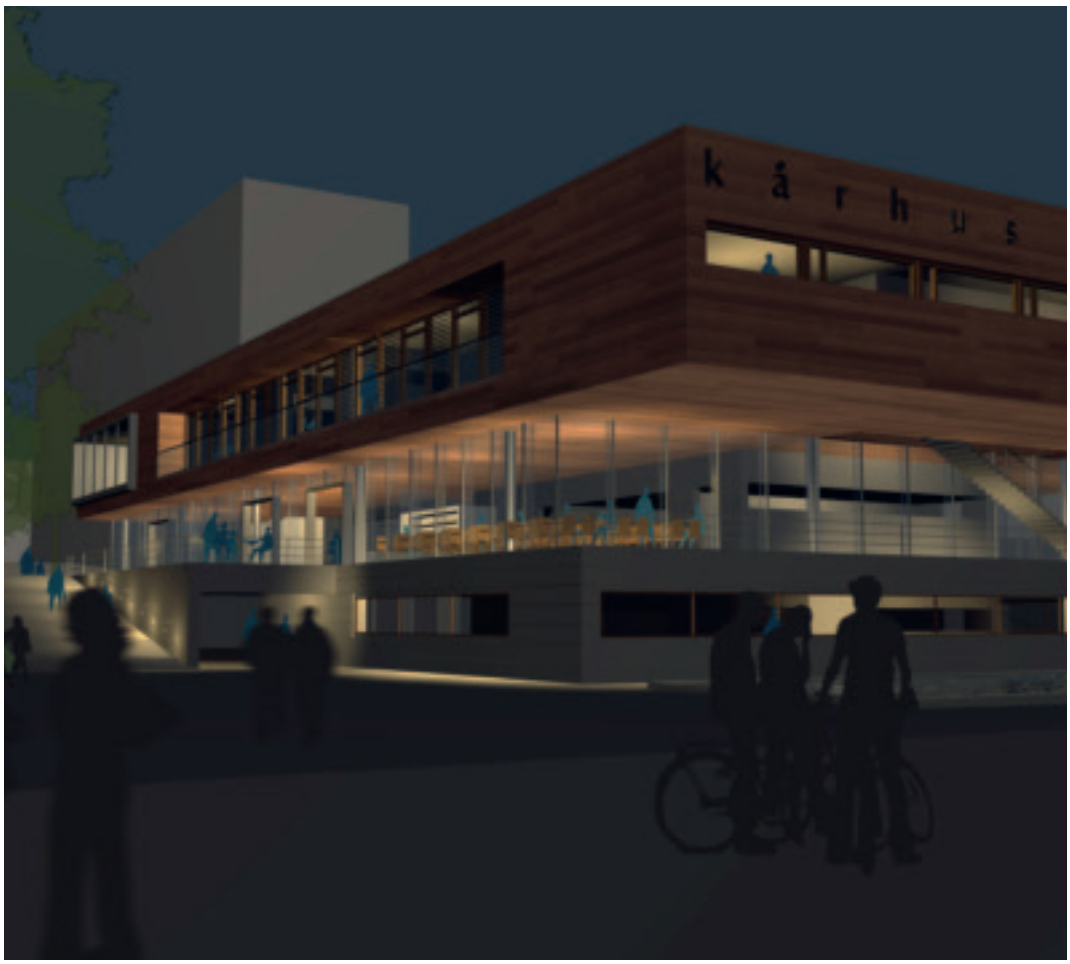

År 2011 ska kårhuset vara klart och därmed får Frescati en ny entré mot söder.

Detaljplan på gång för Albano

Universitetet planerar för en utökning av lokalerna med 40 000 kvadratmeter. Bakom ligger integrationen av lärarutbildningen, men också expansion av utbildning och forskning samt ambitionen att samla universitetet.

Två arkitektkontor tar nu tillsammans fram ett förslag för det framtida Albano där visionen är att universitetet ingår i ett akademiskt nav tillsammans med Kungliga Tekniska högskolan (KTH) och Karolinska institutet.

Rektor Kåre Bremer har framhållit att universitetet ska samlas. Målet är att alla institutioner – däribland de nya som tillkom i samband med integrationen av lärarutbildningen – ska till campus Frescati. Pedagogiska institutionen och Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap med Centrum för barnkulturforskning flyttar om ett drygt halvår. Flytten av Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot matematik och naturvetenskap sker ett år senare.

Bakom behovet av ny lokalyta är även nya verksamhetsuppdrag, däribland Stockholm Resilience Center.

Universitetet har behov av cirka 40 000 kvadratmeter i en första utbyggnadsetapp. Där inryms bland annat nya lokaler för Matematikcentrum, Ekonomicentrum och Stockholm Resilience Center. Behovet av nya lokaler uppfylls genom att universitetet hyr nya i Frescatiområdet.

– Allt eftersom nya och befintliga lokaler färdigställs kan det bli aktuellt med flytt inom universitetet. Ambitionen är att de lokaler som inte uppfyller kraven på tillgänglighet eller som av andra skäl – till exempel att de är omoderna – inte är lämpliga ska lämnas, säger Leif Lindfors, rådgivare till universitetsledningen när det gäller utvecklingsarbetet i Albano.

Sedan mitten av 1990-talet har fastighetsägaren Akademiska Hus, universitetet och KTH planerat en utveckling av området mellan Kräftriket och Albanova. Att Albano ligger i Nationalstadsparken ställer särskilda krav på hur området kan bebyggas. Efter att flera arkitektkontor tävlat med förslag gick uppdragsgivarna vidare med Christensen o Co Architects i Köpenhamn och BSK Arkitekter i Stockholm. Nyligen presenterade de ett gemensamt förslag som ska utvecklas till ett underlag för en detaljplan för hela Albanoområdet. När detaljplanen är godkänd kommer byggnationen av universitetslokaler att inledas.

Albano (inramat) ligger i skärningspunkten mellan Stockholms universitet och KTH med närhet till naturen i Nationalstadsparken.

Grön urban profil

Akademiska Hus har skaffat ett område i Albano för att kunna bygga ut i den takt universitetet och andra eventuella universitetsnära institutioner behöver. Albano består idag till största delen av före detta industrimark, men ligger strategiskt mellan universitetet, Albanova och KTH med en nära koppling till Norra station, Karolinska institutet och Karolinska sjukhuset. Området kommer i framtiden att tas i anspråk för institutioner för utbildning och forskning samt för student- och forskarbostäder.

Enligt förslaget ska hus byggas kring ett stadsrum med gröna inslag som håller samman området och länkar ihop det med Kräftriket och Albanova. Dalstråket kring Värtabanan återskapas och blir en länk mellan Lill-Jansskogen och Brunnsviken. Målet är att skapa ett varierat landskap i olika nivåer som är en öppen mötesplats för olika funktioner, individer och sammanhang. Området ska ha en tydlig grön, men ändå urban, profil. Planen anpassas också efter natur- och djurliv.

– Målsättningen är att detaljplanen ska kunna ställas ut om drygt ett halvår. Men eftersom planen kan komma att överklagas är det svårt att säga när vi kan gå vidare med denna. Vår förhoppning är att det kommer att vara klart för inflyttning under år 2013, säger Leif Lindfors. ■

TEXT: MARIA ERLANDSSON
FOTO: AKADEMISKA HUS

En dröm har blivit sann

Cirkeln har slutits när Ann-Caroline Nordström återvänder till universitetet och sitt drömjobb – som förvaltningschef. Ändamålsenlig, effektiv och professionell är ord som återkommer när hon beskriver förvaltningen.

Stockolms universitet har alltid legat Ann-Caroline Nordström varmt om hjärtat. Hon är uppvuxen i Stockholm. Det var också vid universitetet hon läste matematik, kemi och biologi för att sedan disputera inom växtfysiologi. Efter några år som forskare blev hon utbildningsledare vid Naturvetenskapliga fakultetskansliet.

Karriären gick vidare som sakkunnig på utbildningsdepartementet och som chef för Högskoleverkets avdelning för analys och statistik. För ett par år sedan återvände hon till departementet som enhetschef. Men viljan att återvända till Stockholms universitet har funnits hela tiden. Och då till en viss tjänst – som förvaltningschef. Så när Leif Lindfors skulle gå i pension sökte Ann-Caroline Nordström – och fick tjänsten.

– Det här är ett drömjobb. Jag är väldigt glad att jag fick jobbet för jag gillar den akademiska miljön. Det är jätteroligt att vara tillbaka vid Stockholms universitet. I min dröm ingick inte att vara förvaltningschef vid vilket universitet som helst!

Enligt Ann-Caroline Nordström är det väldigt tydligt vad förvaltningen gör. Och därmed blir även hennes uppdrag tydligt.

– Det viktigaste för förvaltningen är att erbjuda de bästa förutsättningarna för forskning och utbildning. Vi ska ge ett bra stöd till den akademiska verksamheten på ett professionellt och ekonomiskt effektivt sätt. Förvaltningen står även för långsiktighet i verksamheten.

Som ny på posten (hon tillträdde den 1 oktober) vill Ann-Caroline Nordström enbart beskriva de generella dragen i hur hon anser förvaltningen bör utvecklas framöver. Grunden måste, enligt henne, vara att det även fortsatt finns en effektiv och ändamålsenlig förvaltning utifrån behoven i den akademiska verksamheten. Hög kompetens, flexibilitet, professionellt agerande, genomskinlighet i besluten är andra kännetecken som även fortsättningsvis ska genomsyra organisationen. Dessutom krävs en stark ekonomi.

Stärkt juridisk kompetens

En förändring hon kan utlova redan nu är att den centrala juridiska funktionen och kompetensen inom universitetet ska stärkas. Det ska vara tydligt att kompetensen finns inom Ledningskansliet och det är dit som institutionerna ska vända sig om de behöver juridiskt stöd. Tjänsten som chefsjurist ska även återinföras.

Ann-Caroline Nordström ser flera stora frågor att arbeta med. Utvecklingen av Albanoområdet är ett viktigt långsiktigt projekt.

– Det blir universitetets nya framsida och det är viktigt att verksamhet flyttar dit.

Hon understryker även betydelsen av att integrationen av lärarutbildningen fortsätter. En annan stor utmaning är det generationsskifte som universitetet, och inte minst förvaltningen, står inför då 40-talisterna går i pension.

– Det är viktigt med arbetsglädje inom förvaltningen. Det ska vara öppet, högt i tak, kreativt och finnas en hög kompetens, säger Ann-Caroline Nordström.

Efter att ha besökt de flesta enheter inom förvaltningen säger hon att intrycket är att den kännetecknas av hög kompetens, att det är en slimmad och kostnadseffektiv organisation samt att det finns en närhet mellan olika enheter och ett bra samarbete. Dessutom verkar man ha effektiva möten med tydligt fokus, lägger hon till.

Ann-Caroline Nordström är glad över att en översyn av de administrativa processerna påbörjats vid universitetet. Hon ser fram emot att få driva igenom de förändringar som universitetsledningen kan komma att behöva göra utifrån vad översynen kommer fram till.

På frågan om hur hon såg på förvaltningen under sin tid som forskare säger Ann-Caroline Nordström att hon knappt visste vad den sysslade med. Kontakten var främst med Ekonomiavdelning om kontroll över projektbudget.

Erfarenheten från departementet tror Ann-Caroline Nordström kan vara värdefull, till exempel för att förstå regeringens intentioner. Men hon betonar samtidigt att hennes kontakter med de tidigare kollegorna på departementet nu måste vara strikt professionella. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

ANN-CAROLINE (ANKI) NORDSTRÖM

Ålder: 51.
Familj: Särbo och två barn, 20 och 16 år.
Fritidsintressen: Joggar, åker skidor utför, läser, lyssnar på musik, umgås med familj och vänner samt betraktar tillvaron och vart vi är på väg. Har ett lantställe i Mariefred.
– Jag kan examinera en och annan växt ibland och har kvar min gamla lupp. Dessutom odlar jag trädgården utifrån den botaniska principen att det inte finns några ogräs.
Första beslutet som förvaltningschef: Att Personalavdelningen och fakultetskanslierna tillsammans ska se hur man kan korta rekryteringstiden för lärare.
Smultronställen på campus: Bloms hus och mitt fina tjänsterum, strömmarna av studenter i området och så naturen. Sedan har vi arkitekturen. Aula Magna är en pärla!

– Vi försöker öka engagemanget för att paketera idéer. En möjlighet då är att de köps upp av företag, vilket ger en snabb "exit" för forskarna, säger Richard Odegrip och Christina Bendz.

Coacher ska öka intresset för innovationer

SU Innovation förstärker sin verksamhet med två nya innovationscoacher. Målsättningen är att nå ut bredare till fler forskare och öka intresset för nyttiggörande och kommersialisering.

Sedan i början av september finns två innovationscoacher vid SU Innovation som ska öka intresset för forskare att kommersialisera sina upptäckter. De heter Christina Bendz och Richard Odegrip och har båda en bakgrund som forskare och entreprenörer. Christina disputerade vid Uppsala universitet och har arbetat som cellbiologisk forskare och projektledare för preklinisk forskning på läkemedelsutvecklande företag. Hon driver nu ett medicintekniskt företag. Richard har disputerat vid Stockholms universitet inom molekylärgenetik. Han är upphovsman till ett par patent och har lång erfarenhet inom utveckling av bioteknologi och läkemedel. Dessutom har han varit med och startat ett Cambridge-baserat bioteknikföretag där han fortfarande arbetar deltid.

De ska tillsammans arbeta för att öka medvetandet om det utbud av kompetenser och tjänster som SU Innovation erbjuder forskare vid Stockholms universitet. Målet är att öka andelen forskning som når utanför universitetet och kommer till kommersiell användning.

Främst rör det sig om uppsökande verksamhet bland forskare. SU Innovation vill ha en profil mot tjänsteföretag, vilket är unikt för denna typ av verksamhet vid svenska lärosäten. Därför besöker coacherna inte bara institutioner inom det naturvetenskapliga området utan även inom det samhällsvetenskapliga. Men de flesta konkreta idéer man kommit i kontakt med har varit inom life science. Hittills har Richard och Christina hunnit besöka runt 20 institutioner.

– Överlag har vi blivit väl mottagna. Forskarna har varit nyfikna och efter ett tag har det ofta krupit fram att många har idéer kring kommersialisering eller att man redan driver en enskild firma, säger Christina.

De har ett tredelat erbjudande till forskare. En del är gratis rådgivning om kommersialisering. Det kan sedan kopplas till utökad rådgivning där forskaren får tillgång till en coach, hjälp med att söka pengar för marknadsföring och för patentering. Den tredje punkten är att gå in i ett program för företagande eller utlicensiering. Däremot har inte SU Innovation egna fonder som kan erbjuda finansiering.

I kontakten med forskare betonar coacherna att de har ett mycket brett kontaktnät av underleverantörer och myndigheter inom bland annat juridik, patentering och bidragsgivare.

– Naturligtvis går det även att ordna med dessa tjänster "på stan" men vi vet av erfarenhet vilka leverantörer som fungerar, säger Richard.

Christina och Richard tror att de genom sina egna erfarenheter som entreprenörer kan avdramatisera företagandet och lyfta fram hur man bör tänka som forskare i olika situationer, till exempel i mötet med riskkapitalister.

Satsningen på två nya innovationscoacher har möjliggjorts genom ett anslag från Innovationsbron. När projekttiden är slut efter ett år hoppas de ha kunnat tydliggöra frågor kring kommersialisering samtidigt som fler forskare tänker i dessa banor. Hittills har de fångat upp trefyra idéer som nu hamnat hos SU Innovation som jobbar vidare med kommersialiseringen. ■

TEXT: PER LARSSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

▶ *www.innovation.su.se*

Finanskrisen påverkar universitetets stiftelser

Världsekonomin bromsar in och Sverige är inne i en djup lågkonjunktur. Under hösten har börserna rasat och aktierna sjunkit kraftigt i värde.

Enligt förvaltningschef Ann-Caroline Nordström har Stockholms universitets verksamhet än så länge inte direkt drabbats av den ekonomiska krisen.

– Pris- och löneomräkningen påverkas av inflationen, men vad det kan komma att innebära för universitetet är för tidigt att säga. Det är först i budgetpropositionen för 2010 som det syns. På längre sikt kan förstås en konjunkturnedgång påverka tillströmningen till universitetets utbildningar, så till vida att fler söker sig hit.

Men det finns åtminstone ett område där de fallande aktiekurserna gjort ordentligt avtryck redan. Det är de stiftelser som universitetet förvaltar och där en del av avkastningen går till stipendier inom främst utbildning och forskning.

Donationsförvaltningen ansvarar för 155 stiftelser vid universitetet. Vid 2008 års ingång var stiftelsernas samlade tillgångar 438 miljoner kronor. Den 18 november var värdet 346 miljoner kronor. Värdet har alltså minskat med 92 miljoner kronor.

Aktieinnehavet står för den största nedgången. De svenska aktierna har minskat med 38 procent i värde och de utländska aktierna med drygt 42 procent. Förändringarna följer i stort nedgången på den svenska börsen, där index för samtliga svenska aktier gått ned 42 procent.

Donationsförvaltningens chef Maud Hagqvist har tidigare varit med om kraftiga börsfall och att stiftelsernas kapital minskat drastiskt, till exempel 2001 då nedgången var runt 30 procent. Hon är bekymrad över dagens scenario där en lång konjunkturavmattning är att vänta i kombination med en finanskris. Det är enligt henne ännu för tidigt att säga vad stiftelsernas minskade kapital kan innebära för utdelningen av stipendier. Normalt delas årligen 3–4 procent av kapitalet ut. Minskningen av stiftelsernas kapital innebär att summan att dela ut minskar. Dessutom finns möjlighet för universitetets placeringsråd att besluta om ändrad utdelning i fall det anses viktigt för att säkra stiftelsernas kapital långsiktigt.

För att minska riskexponeringen har Placeringsrådet under året beslutat att minska den andel av stiftelsekapitalet som placeras i aktier. I augusti minskades andelen från 42 procent till 30 procent.

Donationsförvaltningen rapporterar normalt till rådet varje månad. Om börsen går ner mer än 4 procent under en dag så blir även rådet underrättat. I Placeringsrådet ingår rektor Kåre Bremer, förvaltningschef Ann-Caroline Nordström samt näringslivsrepresentanterna Staffan Salén och Björn Wolrath. ■

TEXT: PER LARSSON

Framtidsdagar för doktorander

Under november ordnade de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna ett seminarium för doktorander som börjar närma sig slutet på sin utbildning. Tanken är att doktoranderna ska få höra om karriärmöjligheter och praktiska frågor som rör deras framtida karriärer. Det kan till exempel vara om hur man söker forskningsanslag och vilken service universitetet ger på detta område, trygghetsavtalet för doktorander eller att få höra om vägen ut i arbetslivet efter disputationen för några nyblivna doktorer.

Den ”framtidsdag” som de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna ordnade i början av november samlade närmare 40 doktorander. En av dem var Hanna Kusterer vid Psykologiska institutionen. Hon gick till informationsträffen för att få fördjupad information om bland annat projektansökningar. Och så är det också bra att få ansikten på de personer som jobbar med dessa frågor vid universitetet, enligt henne.

Vad fick du ut av dagen?

– Lite mer information kring sådant jag tidigare hört talas om men inte kände till närmare. Särskilt bra var information om ResearchResearch och olika projektbidragsansökningar (VR och Riksbankens Jubileumsfond), säger Hanna Kusterer.

Den 12 november anordnade även Naturvetenskapliga fakulteten ett seminarium för doktorander och blivande doktorander vid fakulteten. Programmet berörde olika aspekter på forskarutbildningen och tiden efter doktorsexamen. De 65 deltagarna fick information om en ny rapport från fakulteten om vart doktorerna tar vägen efter doktorsexamen, om olika typer av finansiering av forskarutbildningen, och en representant från Venture Cup talade om entreprenörskap. En nybliven doktor berättade om tiden efter doktorsexamen och sin väg till ett jobb, och en handledare gav sin syn på hur det är att handleda doktorander. Det här var första gången Naturvetenskapliga fakulteten anordnade ett gemensamt seminarium för doktoranderna, men tanken är att detta ska bli återkommande någon gång per termin. ■

TEXT: PER LARSSON/FELICIA MARKUS

Benny Andersson i Aula Magna

Abba-stjärnan och kompositören ***Benny Andersson*** utsågs tidigare i år till hedersdoktor vid Humanistiska fakulteten. Den 30 oktober besökte han Aula Magna för ett samtal med musikprofessor Holger Larsen om sin musik och sitt komponerande. Benny Andersson bjöd även på några musikaliska inslag på flygeln i Aula Magna.

Nominera till pedagogiska priset 2009

Har du en bra lärare som borde uppmärksammas för sin engagerande undervisning? Då är det dags att nominera honom eller henne till pedagogiska priset 2009 i kategorin ”Årets lärare”. Alla studenter och anställda vid universitet är välkomna att nominera. Förtjänar din institution att lyftas fram för sitt sätt att skapa goda förutsättningar för studenterna? Institutionen ansöker själv om utmärkelsen. Sista nomineringsdag för båda priserna är den 13 mars.

▸ ***www.upc.su.se/pedpris***

Mondo ersätter Moodle

Lärarutbildningen har under några år använt lärplattformen Moodle som sin kursplattform. Den centralt driftade Moodle-instansen moodle.lhs.se läggs ned till den sista januari 2010 i enlighet med beslut taget av universitetets förvaltningschef. Det innebär att inga nya kurser får skapas i Moodle från och med höstterminen 2009.

Anledningen till att Moodle läggs ned beror på att det är svårt att bibehålla en hög drifts- och supportnivå när det finns två likvärdiga system. Lär- och samarbetsplattformen Mondo innehåller, precis som Moodle, flera funktioner som underlättar för lärare och studenter, bland annat möjlighet att kommunicera inom kurser och att distribuera material. I Mondo finns en automatisk koppling för kurssajter till kurser och studenter i Ladok. Användare kan också själva skapa projektsajter för olika typer av samarbeten.

Övergången till Mondo kommer att stödjas genom kurstillfällen och personligt stöd, om så önskas. Dessa tillfällen kommer att följas av många fler under vårterminen 09. Om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till e-post *faculty@it.su.se*

Medel för att utveckla program och kurser i Mondo

Institutioner och lärare ges möjlighet att ansöka om pedagogiska utvecklingsmedel för att integrera eller utveckla användningen av Mondo i program och kurser. UPC avsätter 500 000 kronor för satsningen. Högsta belopp som utdelas till en sökande är normalt 50 000 kronor. Medlen kan sökas från och med 1 oktober och längst till och med 31 maj 2009. Kontaktpersoner: Brit Rönnbäck, *brit.ronnback@upc.su.se*, och Fredrik Oldsjö, *fredrik.oldsjo@upc.su.se*. Närmare information om kriterier och ansökningsformulär finns på www.upc.su.se.

Ny upphandlingspolicy

Rektor fattade den 11 september beslut om ny upphandlingspolicy som ska gälla vid Stockholms universitet för all upphandling/inköp. Rektor har tidigare delegerat ansvaret för utförandet av upphandlingarna till institutionerna/motsvarande som ansvarar för att regelverket följs. Det är en hel del nyheter i beslutet. Kortfattat innebär beslutet bland annat följande: vid institutionen/motsvarande ska det finnas en fastställd inköps- och upphandlingsrutin. Av den ska framgå hur inköp/upphandlingar ska göras samt vilka som äger rätt att göra dessa. Vid institutionen/motsvarande ska det finnas minst en utsedd upphandlingssamordnare.

Mer information om den nya policyn med tillhörande föreskrifter finns på www.su.se/anstalld under ”Upphandling” eller i ”Regelboken/bok 3.2”. Här finns också anmälningsblanketten för anmälan av upphandlingssamordnare.

Kontaktperson på Tekniska avdelningen är Thomas Torpfeldt, *thomas.torpfeldt@teknavd.su.se*

Konferens om webbteknik för bibliotek

I november samlades bibliotekarier, forskare och experter från olika delar av Europa i Aula Magna, för en nordisk konferens ”NordLib 2.0 – Get Inspired by Web 2.0 for Libraries”. Konferensen anordnades av Stockholms universitet i samband med Nordlib 2.0, ett nätverk för de som arbetar med information och utbildning med hjälp av ny webbaserad teknik.

Web 2.0, eller webben 2.0, är ett begrepp som syftar till nästa generation av webbtjänster och affärsmodeller på webben. Webbsidor som Flickr, FaceBook, Last.fm och Wikipedia skapar utrymme för användargenererat innehåll och interaktivitet och ger möjligheten till så kallade mashups, där man blandar material från olika källor på webben på en och samma plats.

Bland huvudtalarna fanns Richard Gatarski som presenterade sin forskning kring sociala medier och Brian Kelly, som utvecklar expertis inom digital informationshantering. Han talade om framtidspotential för webben 2.0 inom biblioteksfären.

▸ ***www.nordlib20.org***

Nominera årets miljöprofil

Nu är det dag för nominering av årets miljöprofil 2008. Alla medarbetare kan nominera en kandidat. Miljörådet utser en vinnare, delar ut diplom och bjuder på tårta. Det enda du behöver göra är att skicka in en skriftlig motivering till varför just din arbetskamrat ska utses.

Så fatta pennan och skriv ner vem du tycker markant har lyft miljömedvetenheten vid din institution eller avdelning. Skicka motiveringen senast den 9 januari till miljökoordinator Jenny Lilliehöök, *jenny.lilliehook@teknavd.su.se*

Italienskt pris till malariaforskare

Doktoranden ***Elisabeth Israelsson*** vid Wenner-Gren institutet har fått Gaia

Luoni Prize som delas ut av Instituto Pasteur – Fondazione Cenci Bolognette vid Universita di Roma La Sapienza. Priset ges ut till minne av Gaia Luoni, en italiensk forskare som gick bort alldeles för ung. Priset bestod av en silverplakett och 10 000 euro.

Elisabeth Israelssons forskningsprojekt syftar till att undersöka vilka bakomliggande genetiska skillnader som ger upphov till den markanta interetniska skillnaden i känsligheten mot malaria mellan individer inom fulani och icke-fulani grupper i Afrika.

Framgångsrika alumner

Tidningen Fortune har listat världens 50 mäktigaste affärskvinnor 2008. Tre svenskor har kvalificerat sig till listan varav två har läst sin grundutbildning vid Stockholms universitet.

Annika Falkengren, vd för SEB, har placerat sig som nummer sju på listan. Hon läste ekonomi vid Stockholms universitet och har synts på Fortunes lista i flera år. ***Antonia Ax:son Johnson***, styrelseordförande för Axel Johnson, har placerat sig på plats 21. Hon har en filosofie kandidatexamen i ekonomi och psykologi.

Två uppfinningar fick pris av Stockholms stad

Årets uppfinnarstipendiater från Stockholms stad är utsedda. Forskare vid Stockholms universitet står bakom två av de fem uppfinningar som får pris. ***Ingela Parmryd*** och ***Jeremy Adler***, cellbiologer vid Wenner-Gren institut, tilldelades 100 000 kronor för att de utvecklat en metod för att eliminera bidraget av brus vid korrelationsanalys av databilder. Innovationen skapar möjlighet att på ett effektivare och snabbare sätt analysera bilder från framför allt mikroskop och som innehåller mycket brus.

Materialkemisterna ***Lennart Bergström***, ***Petr Vasiliev*** och ***Niklas Hedin*** tilldelades 120 000 kronor. Forskargruppen har utvecklat ett nytt sätt att framställa mikroporösa katalytiska reaktorer som kan användas vid till exempel framställningen av biobränslen.

Annika Ullman blir ny prefekt och ***Jon Ohlsson*** ställföreträdande prefekt vid Pedagogiska institutionen.

Barbro Sigfridsson, lektor i teatervetenskap, har valts in i förbundsstyrelsen för Sveriges universitetslärarförbund.

Alexander Wolfe är ny professor vid Institutionen för naturgeografi och kvartärgeologi.

Kerstin Iverfeldt har befordrats till professor i neurokemi och neurotoxikologi.

Lars Wärngård har anställts som adjungerad professor i miljökemi.

Olle Lundberg har utsetts till föreståndare för CHESS och Viveca Östberg till ställföreträdande föreståndare.

Barbro Blehr har befordrats till professor i etnologi.

Gunn Johansson, professor i psykologi, och ***Eskil Wadensjö***, professor i nationalekonomi, knyts som experter till en arbetsgrupp som på forskningsfinansiären FAS uppdrag ska göra en positionsbestämning för arbetslivsforskningen.

Peter Jackson är ny professor i religionshistoria.

Tommy Möller, professor i statsvetenskap, har nyligen kommit ut med boken ”Politiskt ledarskap”.

Garrelt Mellema har befordats till professor i astronomi.

Pirjo Laakkonen är ny gästprofessor vid Institutionen för neurokemi.

Nancy Brickhouse, professor vid School of Education, University of Delaware, har mottagit Svend Pedersenutmärkelsen för år 2008. Svend Pedersen Lecture Award är ett pris som delas ut varje år till en forskare som har gjort avgörande och bestående insatser inom naturvetenskapsämnenas didaktik.

Armando Córdova och ***Jonas Hafrén***, som båda studerat vid Stockholms universitet och där den förre nu är docent i organisk kemi, har av karriärnätverket Shortcut fått utmärkelsen Årets uppstickare med företaget Organoclick.

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ OCH JOAKIM FOLKE/STOCKHOLM BUSINESS REGION

▸ ***www.su.se/anstalld***

Historiskt lyft för svenskt forskning

Folkpartiet och alliansen gick till val på att satsa på kunskap, från grundskolan till spetsforskningen. Nu levererar vi, på punkt efter punkt. Kunskap är det bästa skydd vi kan ha – både som individer och som nation – när det blåser snålt i ekonomin.

Den 23 oktober presenterade högskole- och forskningsminister Lars Leijonborg en forsknings- och innovationsproposition som gäller för åren 2009–2012.

Propositionen innebär ett historiskt lyft för svensk forskning. Med sina fem miljarder kronor i permanent nivåhöjning år 2009–2012 är den mer än dubbelt så stor som någon av sina föregångare. På fyra år tillförs mer nya pengar än vad socialdemokraterna gjorde på tolv. Satsningen innebär att vi redan nästa år kommer att nå EU:s mål om att de offentliga resurserna till forskning och utveckling ska uppgå till minst en procent av BNP.

Vi ska ligga i topp inom de tekniker som finns idag, men vi ska samtidigt skapa nya bättre alternativ. Vad hjälpte det att Facit gjorde världens bästa mekaniska räknemaskiner när forskningsgenombrott gav marknaden billiga elektroniska räknare? Vem blev imponerad av allt bättre radiorör i radioapparaterna när forskningsgenombrott inom halvledartekniken möjliggjorde transistorer?

Förra årets Nobelpris i fysik gick till fransmannen Albert Fert och tysken Peter Grünberg. Deras grundforskning om magnetism i slutet av 1980-talet uppfattades som abstrakt då. Men det är tack vare den kunskapen som datorers hårddiskar kunnat bli så små att det blivit möjligt med till exempel bärbara datorer och mp3-spelare. Fåglars migrationsmönster var ett ganska obskyrt forskningsfält, tills fågelinfluensans spridning ökade intresset radikalt. Ibland tillfredsställer forskningen "bara" vår nyfikenhet, ibland kommer den till nytta fortare än man anat.

Vi skjuter till stora pengar till forskningen, men vi gör samtidigt stora förändringar för att pengarna ska göra största möjliga nytta. Av de nya medlen går 1,5 miljarder till direkta anslag till universitet och högskolor. Det ökar lärosätenas möjligheter att själva initiera forskningsprojekt och hävda sin integritet gentemot samarbetspartners.

För Stockholms universitet innebär det nya systemet att man tilldelas 127 miljoner kronor av de nya medlen 2009–2012. Det är en ökning med nästan 11 procent. Tillsammans med Uppsala, Lund och Göteborgs universitet och Karolinska institutet ligger Stockholms universitet i topp.

I dag verkar uppemot 80 000 personer som forskare i Sverige. Många av dem tillhör de ledande vetenskapsmännen i världen på sina områden. Vi i Sverige avsätter en större andel av våra samlade resurser till forskning och utveckling än nästan alla andra länder i världen. Vårt land har en fantastisk vetenskapshistoria och vi tillhör fortfarande de ledande forskningsnationerna i världen. Alliansen och folkpartiet för den traditionen vidare in i framtiden.

Fredrik Malm, riksdagsledamot (fp), Suppleant i Utbildningsutskottet

Gör din åsikt hörd!
Skicka insändare till Universitetsnytt
per.larsson@kommunikation.su.se

Ny bok om huset där det började

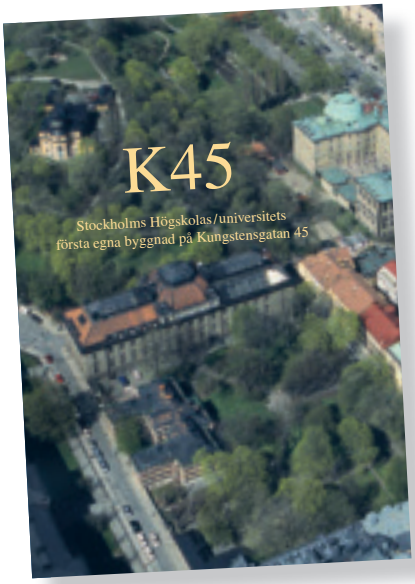

År 1877 presenterades de första statuterna för Stockholms Högskola och 1878 började de första föreläsningarna i matematik, fysik, kemi och geologi. Högskolan hade inga egna lokaler utan hyrde in sig på olika platser i Stockholm. Stockholms Högskolas första egna byggnad blev Kungstensgatan 45, i dagligt tal kallad K45. Invigningen av byggnaden ägde rum den 6 december 1909. In i det nybyggda huset flyttade institutionerna för kemi, matematik, fysik, geologi och mineralogi, botanik, geografi samt socialvetenskap och konsthistoria, liksom de matematiska, juridiska, litteraturhistoriska och arkeologiska biblioteken.

Byggnaden var redan från början för trång för verksamheten som utökades kraftigt i takt med det ökande antalet studenter. Flera institutioner fick flytta till andra lokaler och kvar i huset under senare delen av 1900-talet blev institutionerna för kemi, fysik, geologi och mineralogi, botanik och vissa delar av naturgeografin.

I boken som fått namnet K45 finns kapitel som nedtecknats av representanter för kemi, fysik, geologi och botanik samt ett kapitel om byggnaden. De har alla sin personliga prägel och beskriver utvecklingen inom ämnena under den tid de var verksamma i K45. Tryckningen av boken har möjliggjorts genom ett ekonomiskt bidrag från stiftelsen Kungstenen.

Boken kostar 54 kr och kan hämtas hos Lars-Erik Bågander (08-16 4737), Geologi och Geokemi, Geovetenskapens hus rum S 310. ■

TEXT: ROLF HALLBERG
FLYGFOTO: PER BERGSTRÖM

Ny resepolicy vid universitetet

Stockholms universitet har fått en ny resepolicy. Där framgår bland annat att resenären ska använda universitetets upphandlade resebyråer och att logikostnader och andra kostnader ska vara skäliga. Miljöhänsyn ska tas vid val av färdmedel. Vid inrikesresor rekommenderas tåg framför flyg vid ressträcka upp till 500 kilometer. Vid taxiresa rekommenderas miljötaxi. Resenären ska vidare överväga andra alternativ än resa, det vill säga om så kallad medierad teknik (till exempel videokonferens) kan ersätta resa. Resenären bör vidare välja hotell som bedriver systematiskt miljöarbete.

▸ *www.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=295*

Utbildningar i TimeEdit Global

Tekniska avdelningen/Sektionen för infrastruktur erbjuder utbildning av schemaläggningsprogrammet TimeEdit Global. Ett flertal kurser har redan genomförts. Nya kommer efter årsskiftet. Programmet, som är mycket användarvänligt, erbjuder schemaläggning av lärare, kurs, undervisningstyp samt bokning av lokal. TimeEdit Global kommer på sikt att ersätta det nuvarande TimeEdit Lokal (före detta Agendo). Kursanmälan till Pierre Norrberg, *pierre.norrberg@infrastruktur.su.se* eller Eva Lindroth, *eva.lindroth@lokalservice.su.se*

▸ *www.lokalservice.su.se*

Projekt Webb2010 – ett uppdaterat publiceringssystem

Under våren kommer Avdelningen för IT och media och Kommunikationsenheten att påbörja ett arbete med att uppgradera struktur, form, förvaltning och publiceringsverktyget Polopoly för universitetets webbplatser. Den struktur, form och publiceringsverktyg som universitetet har idag togs fram 2005 och det har sedan dess tillkommit fler redaktörer och webbplatser vilket gjort att kraven och behoven har ökat. Det övergripande målet är att skapa en enhetlig struktur och form i enlighet med den visuella identiteten och en väl fungerande driftsmiljö i Polopoly version 9 för nuvarande och framtida webbplatser på övergripande och lokal nivå. Projektet gör det möjligt för universitetet att på sikt kunna anta ett gemensamt webbpubliceringsverktyg för hela universitetet där struktur, navigation och form fullt ut följer den visuella identiteten och webbriktlinjerna. Detta för att besökare ska uppfatta Stockholms universitet på ett tydligare och mer enhetligt sätt än idag oavsett webbplats.

Stort anslag till medeltidsforskning

Det nyinrättade Centrum för medeltidsstudier vid Stockholms universitet (och Historiska institutionen) har från Marianne och Marcus Wallenbergs Stiftelse fått ett anslag på cirka sju miljoner kronor och ett från Torsten och Ragnar Söderbergs Stiftelser på närmare två miljoner kronor. Dessa ska användas dels för att utveckla ett nationellt och internationellt utbyte, dels för att finansiera ett fyraårigt tvärvetenskapligt forskningsprojekt kallat ”Öst–Väst. Intellektuella beröringspunkter mellan Persien och Västeuropa under medeltiden” samt slutföra forskningsprojektet ”Svenska lärare vid utländska universitet under medeltiden”.

Miljöarbetet börjar med de små sakerna

All forskning och utbildning som sker vid Stockholms universitet påverkar miljön och klimatet. Vad gör universitetet för miljön? Räcker det? Ska man ställa högre krav på ett universitet än på ett företag eller en annan myndighet? Och varför är prefekterna så viktiga i det lokala miljöarbetet?

Vi samlade tre miljöintresserade för att diskutera lokalt miljöarbete, Jenny Lilliehöök, som är universitetets miljökoordinator, Jenny Albani, miljösamordnare vid Institutionen för musik- och teatervetenskap och flitig miljöbloggare och Paul Glantz, forskarassistent vid Institutionen för tillämpad miljövetenskap.

Går det att vara miljöforskare samtidigt som man flyger kors och tvärs över jordklotet?

Paul Glantz: Det är ett problem. Eftersom vi flyger mycket vid vår institution så har vi bestämt oss att börja klimatkompensera våra flygresor. År 2007 flög vi för ungefär en miljon kronor och det skulle ha kostat oss 40 000 kronor att klimatkompensera. Men, och det är viktigt: det räcker inte. Vi måste flyga mindre. Parallellt så måste vi införa mer och bättre system för videokonferenser. Själv åker jag tåg till Bremen ganska regelbundet.

Jenny Lilliehöök: Om jag fick bestämma så skulle det vara gratis för varje medarbetare att ha webbkamera och headset, licenserna till videokonferenssystem skulle vara gratis, alla skulle få utbildning i dessa system. Det skulle jag satsa på.

Jenny Albani: Det finns en tendens att vara lite motsträvig mot nya tekniker, inte minst bland humanister. När jag försöker få musik- och teatervetarna att skriva ut färre papper och istället läsa på monitorn så klagar de och säger att de måste gå på kurs. De tycker att det går mycket fortare att kopiera.

Varför ska universitetet syssla med miljöarbete? Är inte uppdraget att forska och utbilda?

Jenny Lilliehöök: Ja, men den verksamheten påverkar miljön.

Jenny Albani: Jag tycker universitetet ska vara ett föredöme eftersom det går tusentals unga här som sen ska ut i arbetslivet. Vi har

Videokonferenser och minskat resande i tjänster är några vägar till en mer miljöanpassad arbetsplats, enligt Paul Glantz, Jenny Lilliehöök och Jenny Albani.

en plikt att visa unga hur lokalt miljöarbete går till i praktiken.

Paul Glantz: En annan aspekt är att det finns så oerhört mycket kunskap om de här frågorna, både vid min och vid andra institutioner. Vi vet mer. Det gör också att vi har ett större ansvar än andra organisationer i samhället.

Vad är ett bra lokalt miljöarbete?

Jenny Lilliehöök: Bra miljöarbete kräver systematik och mål. Man måste ha uppsatta, mätbara mål om till exempel pappersförbrukning, energianvändning, resor etcetera. Och man måste kunna återkoppla de målen. Det krävs också att man har stöd av prefekten. Det är en förutsättning. Prefekten måste peka med hela handen. För det finns alltid medarbetare som ifrågasätter. Varför ska vi stänga av våra datorer? Varför ska vi vara försiktiga med dragskåpen som drar otroliga mängder energi?

Jenny Albani: Instämmer. Det är viktigt att det är prefekten som säger saker, annars lyssnar folk inte. Men sedan kan prefekten utse en miljösamordnare som vi har gjort vid musik- och teatervetenskap.

Universitetet har ett internt system där institutionerna kan bli miljödiplomerade. Men först efter att de har uppfyllt en rad kriterier i sina rutiner och sitt lokala miljöarbete. Vilken roll spelar diplomeringen?

Jenny Albani: Miljödiplomering är viktigt. Det blir lättare att få med medarbetare på tåget. De tar lättare till sig idéer. Vid musik- och teatervetenskap har vi börjat göra massor av saker sedan vi blev miljödiplomerade. Till exempel har vi slutat att köpa in tepåsar, och köper bara ekologiskt te i lösvikt. Det räcker ibland att börja med pyttesmå saker. Om man börjar något som är för stort blir det svårt att genomföra. Medarbetarna tappar engagemanget och blir bara ledsna. Men om man börjar med små saker och har prefekten med sig så blir det lättare. Vi har även börjat källsortera och medarbetarna diskar ur sina salladsförpackningar innan de slängs. Jag märker även på min blogg att människor är mest intresserade av vardagliga saker alla kan göra.

Ganska få institutioner är diplomerade.

Jenny Lilliehöök: Det är nio av åttio. Man kan diskutera om det är mycket eller litet. Systemet bygger på frivillighet. För att få igång ett aktivt miljöarbete inom hela universitetet så räcker inte frivillighet. Det måste komma ett tryck uppifrån också, men arbetet måste fortfarande ske på institutionsnivå. Och där är prefekterna oerhört viktiga. Det är de som ska initiera ett miljöarbete, utse miljösamordnare.

Paul Glantz: Vissa prefekter tar sitt ansvar, men inte i tillräcklig hög grad. Allt miljöarbete bygger på frivillighet och prefekterna är hårt pressade. Jag tycker inte heller att det räcker med frivillighet. Det måste komma krav uppifrån. I sammanhanget vill jag framhålla min egen institution, där vi har en miljösamordnare, men vi har också ett miljöråd där det sitter en professor vilket ger tyngd åt rådet. Vi måste få prefekterna att inse att miljöarbete är centralt.

I kraven för att bli miljödiplomerad står att institutionen ska "kartlägga och värdera den miljöpåverkan" som institutionen åsamkar. Det låter ganska svårt?

Jenny Lilliehöök: Diplomeringen är ett hästjobb. Särskilt i början. Men när du väl gjort nulägesanalysen, då har du nått långt. Men det är en jobbig fas.

Behövs det vara så krångligt? Eller finns det lättare sätt att bedriva miljöarbete i vardagen?

Jenny Lilliehöök: Självklart. Det handlar om att sopsortera, stänga av datorer, spara papper, köpa in bra miljöval, ekologiskt kaffe. Men det behöver vara målinriktat. Det är min åsikt.

Nu har vi pratat om system och målarbete. Hur ser era visioner ut för miljöarbetet på universitetet?

Paul Glantz: Det finns massor annat att göra. Till exempel: varför ser vi inte en enda solcell på taken? Eller några vindmöllor på campus? Jag menar, detta är ju trots allt ett universitet!

Jenny Lilliehöök: Det är en ekonomisk fråga som avgör om det satsas på teknik som solceller etcetera. Akademiska Hus kan investera i energibesparande åtgärder men det kostar för hyresgästen. Jag anser till exempel att varje institution ska få betala sin egen energianvändning. Som det är nu är den inbakad i hyran och slås ut på alla. Men det kostar pengar att installera mätare. Den process som precis har startat med att miljöcertifiera universitetet är spännande. Rektor har tillsatt en arbetsgrupp. Och då kommer miljöfrågorna att få en helt annan prioritet än idag.

Paul Glantz: Får man igång en sådan process får man med folk på riktigt höga nivåer vilket jag anser är en förutsättning för ett bra miljöarbete.

Jenny Lilliehöök: Där är Göteborgs universitet ett föredöme. De är certifierade. De jobbar mycket bra med miljön och de använder det också i sin marknadsföring. Dit hoppas jag att också vi kommer. ■

MEDVERKANDE:

Jenny Albani, administratör vid Institutionen för musik- och teatervetenskap. Hennes miljöblogg är den sjunde mest besökta vid universitetet. Åker buss till jobbet från Norrtälje.

Paul Glantz, forskarassistent vid Institutionen för tillämpad miljövetenskap. Reser regelbundet till Bremen i jobbet och då blir det oftast tåg, senast dock båt, buss och tåg. Cyklar vanligtvis från hemmet i Björkhagen.

Jenny Lilliehöök, miljökoordinator som arbetar för universitetets miljöråd. Går till jobbet från Hjorthagen.

INTERVJUARE:

Thomas Heldmark, Vetenskapsjournalisterna. Passiv bilägare (bilen står 25 dagar av 30). Cyklar till jobbet från Vasastaden till Södermalm.

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Investing in excellence in the humanities

As a result of the government bill on research, Stockholm University will receive new permanent funding of SEK 66 million from next year onwards and a further grant in the following year. During the autumn the University's senior management team, deans and heads of department have discussed how the new resources should be used on a number of occasions and in different contexts. It has been decided that the University will invest most of the money in more research time for teachers, support for younger researchers, additional postdoctoral research assistant posts and further training for researchers. The priorities in each faculty will vary slightly and the funds are not sufficient to allow us to do all of these things in every faculty.

During my year as Vice-Chancellor, I have had made three rounds of visits to the University's various departments. I believe that I have gained a good insight into the departments' activities and their circumstances, in particular their financial situation. More resources are required and the additional funds would be of great benefit to all the University's departments. However, I am convinced that the need for resources is greatest within the area of humanities. The Faculty of Humanities has also explained that the new funds are needed not only to develop new and prominent areas of research, but also to ensure that existing influential research areas can maintain their leading positions on the national and international stage.

We will be investing SEK 120 million over six years, in other words 20 million per year, in our leading areas of research in the humanities. This represents a permanent increase in funding for the Faculty of Humanities. The areas which have gained prominence, including archaeology and history, philosophy and linguistics, second language learning and bilingualism and cinema studies, have done so not least because they have maintained a high international profile. I would like to see this happen more often throughout the entire Faculty of Humanities and in parts of other faculties.

It is obvious that the University must make itself clearly heard and play a prominent role within Swedish society. However, it is not enough for our departments simply to carry out their research and collaborations at a national level and publish the majority of their work in Swedish, just as it is not acceptable for them to publish their work only in English and to fail to work together with Swedish society. I believe that many departments, particularly within the Faculty of Humanities, have the potential to improve their international positions. Excellent research is being carried out, often into aspects of Swedish life which are nevertheless of major international interest. For this reason, the results of the research must be made public at an international level. A prominent international position is essential to the long-term success and development of our university.

I would like to wish everyone who works at the University an enjoyable Christmas holiday.

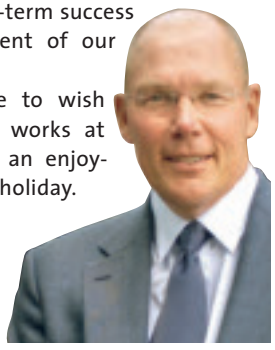

Kåre Bremer,
Vice-Chancellor
rektor@su.se

New deans in the new year

In the new year a new term of office begins for deans, deputy deans and deans of units (in the sciences) within the University's four faculties. The new term of office ends on 31 December 2011.

FACULTY OF HUMANITIES
Dean: Professor Gunnar Svensson,
Department of Philosophy
Deputy dean: Professor Astrid Söderbergh Widding, Department of Cinema Studies

FACULTY OF LAW
Dean: Professor Said Mahmoudi
Deputy dean: Professor Marie Sandström

FACULTY OF SCIENCE
Dean: Professor Stefan Nordlund,
Department of Biochemistry and Biophysics
Deputy dean: Professor Johan Kleman, Department of Physical Geography and Quaternary Geology

FACULTY OF SOCIAL SCIENCES
Dean: ***Professor Gudrun Dahl***,
Department of Social Anthropology
Deputy dean: Professor Mats Danielson, Department of Computer and Systems Sciences

Updated University travel policy

Stockholm University has a new travel policy. This states, among other things, that travellers must use the University's appointed travel agencies, and that accommodation expenses and other expenses must be kept to a reasonable level. Environmental issues must be taken into consideration when choosing the means of transport. As regards travel within Sweden, the policy recommends taking the train rather than flying, for journeys of up to 500 km. The policy also recommends choosing environmental taxis. In addition, travellers must consider whether there is an alternative to travelling, such as the use of media technology (for example, video conferencing). Travellers must also choose hotels with a sound environmental policy.

▸ ***www.su.se/pub/jsp/polopoly.jsp?d=295***

Nominate the Environmental Employee of the Year

It's time to nominate the Environmental Employee of the Year for 2008. Every employee can nominate one candidate for the award. The environmental committee will choose the winner, present him or her with a certificate and provide the refreshments for the celebration. The only thing that you need to do is to send in a written explanation of why your colleague deserves the award. So get writing and explain who you think has made a significant contribution to raising environmental awareness within your department. Send your nomination by 9 January to the environmental coordinator Jenny Lilliehöök at: *jenny.lilliehook@teknavd.su.se*

Nominations for the Teaching Prize 2009

Do you have a good teacher who deserves recognition for their inspiring teaching? Then it's time to nominate him or her for the Teaching Prize 2009, in the category "Teacher of the Year". All students and employees at the University can submit nominations. Does your department deserve recognition for the positive environment that it offers students? Departments themselves can apply for the award. The deadline for submitting nominations for both prizes is 13 March. Submit your nominations at www.upc.su.se/pedpris

Centre for Radiation Protection Research

In November, a new Centre for Radiation Protection Research (CRPR) was formally opened at Stockholm University. The centre has the only equipment of its kind in the world for studying how low doses of radiation affect people and the environment, and the facilities will be available to researchers from Sweden and the rest of Europe. The CRPR will also help to ensure a high level of national competence in the area of radiation protection and provide information to the public and to decision-makers on issues relating to the effects of radiation.

The CRPR is an independent body within the Department of Genetics, Microbiology and Toxicology (GMT). Researchers from Stockholm University and the Karolinska Institutet in the fields of radiation biology, radioecology and radiation dosimetry will work at the CRPR. In 2008, the Radiation Safety Authority began funding three research posts in radiation biology, radioecology and radiation dosimetry. The holders of these posts will collaborate with researchers from GMT in the CRPR.

Student Union building under planning

For several years, the Student Union has been planning the construction of a Student Union building at the University. It will be located south of the A building at Södra Huset where there is currently an area of shrubs and a car park. The building will include rooms for the Student Union and also study areas, restaurants, concert venues, meeting places and offices. In 2001, when the project was last discussed, the Student Union was forced to put its plans on hold because of the events of September 11 and the resulting unstable economic situation. Negotiations with finance organisations should be completed by the start of next year and, if all goes according to plan, work will start in the summer. The building is expected to be finished in 2011.

Sweden's most popular higher education institution

Interest in studying at Stockholm University has increased by almost 33% in comparison with the spring term of 2008. This means that the University has the highest number of applicants for its courses and programmes of all the higher education institutions in Sweden. The law programme at the University attracted a total of 2,930 applicants, the largest number for any university programme in Sweden. The business and economics programme is also in a good position as Sweden's seventh most popular programme. The law programme is the most popular choice of the youngest applicants, with just over a fifth of the applicants from this group.

Coaches raise interest in innovations

Two new innovation coaches have joined SU Innovation with the aim of encouraging researchers to commercialise their discoveries. Their names are Christina Bendz and Richard Odegrip, and both have a background in research and business. They will be working together to raise awareness of the range of skills and services that SU Innovation can offer researchers at Stockholm University. Their objective is to increase the amount of research which extends beyond the university's boundaries and is used in a commercial context.

The services they provide for researchers can be broken down into three areas. One is to offer free advice on commercialising inventions. The second area, which can be linked to the first, is more in-depth consultancy in which researchers have access to a coach and help with fund-raising for marketing and patenting their inventions. The third area involves participation in a programme on establishing a business or licensing the manufacture of products. SU Innovation has no funds of its own for financing this kind of activity.

Successful alumni

Fortune Magazine has published its list of the world's 50 most powerful businesswomen for 2008. Three Swedish women made the list, two of whom were undergraduates at Stockholm University.

Annika Falkengren, CEO of SEB, ranked seventh. She studied economics at Stockholm University and has been on the Fortune list for several years. Antonia Ax:son Johnson, Chairman of the Board of Axel Johnson, ranked 21st. She has a Bachelor's degree in Economics and Psychology.

PHOTO: ORASIS FOTO AND ERSÉUS ARKITEKTER
EDITOR: PAUL PARKER

▶ ***www.su.se/english/news***

Universitetsnytt
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Posttidning B

PERSPEKTIV: THOMAS HELLEDAY

Sampublicering karaktäriserar goda forskarmiljöer

Det är uppenbart att Oxford är en stad som andas vetenskap och om man så vill kan man dagligen vältra sig i inspirerande seminarier och föreläsningar med efterföljande livfulla diskussioner. Höjdpunkten är de individuella diskussioner vi har med alla besökande forskare, där vi kan sitta i timmar och vädra idéer.

Mina tankar vandrar över hur en positiv forskningsmiljö som den i Oxford skapas? Egentligen är det inget som sitter i väggarna utan miljön skapas av de personer som är där just nu. Jag tror den inspirerande miljön kan uppkomma genom att forskarnas drivkraft tillgodoses. Det är så klart uppenbart att en forskares drivkraft inte är pengar, makt, tvång eller att undvika smärta (hur smärtsamt är det inte med försök som inte fungerar). Min uppfattning är att den viktigaste drivkraften bland forskare är att få bekräftelse. En forskare i Oxford blir i diskussioner väldigt ofta bekräftad och uppskattad för sina tankegångar, vilket i sin tur föder nya diskussioner och idéer. Vid svenska universitet är diskussioner också vanligen förekommande, men då handlar det för det mesta om hur medel, utrymmen eller doktorander ska fördelas. Det är väldigt sällan jag sett två professorer vid Stockholms universitet gå i polemik i en vetenskaplig diskussion. Man kan knappast säga att anledningen till de få vetenskapliga diskussionerna är att svenskar skulle vara konflikträdda, eftersom diskussionerna om medelstilldelning kan gå väldigt hett till.

Vår nuvarande rektor, Kåre Bremer, blev väldigt uppskattad efter att han gått runt vid institutionerna och lyssnat på forskarna. Kåre blev själv överraskad hur väl mött han blev och all positiv återkoppling som han fick. Min uppfattning är att rektors närvaro gav bekräftelse och legitimitet till institutionerna på ett direkt sätt som de inte tidigare fått.

Forskningsidéerna ger inte bara bekräftelse utan är helt avgörande i det engelska belöningssystemet. Forskningsmedel tilldelas projektidéer utan att större hänsyn tas till vem det är som har idéerna. Trots att jag nu är professor vid Oxfords universitet så har jag inte större chans att få forskningsmedel än när jag var nybliven lektor vid universitetet i Sheffield för åtta år sedan.

Det är väldigt sällan jag sett två professorer vid Stockholms universitet gå i polemik i en vetenskaplig diskussion.

Nu har vi fått en ny forskningsproposition som gett oss mera pengar till forskning. I generella drag är jag mycket nöjd att Lars Leijonborg skjuter till mer pengar till forskare och att den huvudsakliga delen kommer universiteten direkt till godo och att bara en väldigt liten del är riktade satsningar. Jag tycker att en del kritik som riktats mot Leijonborg om att han vill styra forskningen är orättvis eftersom de öronmärkta pengarna i de flesta fall ska delas ut av Vetenskapsrådet, vilket ger de forskarledda prioriteringsgrupperna makt att fördela medlen.

Den stora frågan är om dessa nya pengar också kommer att höja nivån vid våra universitet och hjälpa till att skapa mer livliga forskningsmiljöer? I denna fråga får propositionen rejält underkänt. Resurser ska fördelas efter bibliometriska mått där citeringar spelar en avgörande roll. Jag diskuterade detta med Leijonborg personligen i våras och betonade med emfas att antal citeringar mer avspeglar antalet forskare i ämnesområdet än höjden på forskningsresultaten. Denna likriktning skapar ett forskarsamhälle där det belönas att skriva översiktsartiklar och att forska på detaljer inom redan kända områden. Forskare som studerar nya mekanismer (som kan ge Nobelpris) belönas inte.

Å andra sidan är det inte politikerna som ser till att skapa aktiva forskarmiljöer, utan makten ligger ute vid universiteten. Forskare som hjälper varandra med att hitta bra frågeställningar och att nå forskningsmålen bör premieras. Ett sätt att mäta detta är att se hur ofta olika forskare från samma universitet sampublicerar. I min mening ger detta mått den bästa uppfattning om hur god en forskarmiljö är. ■

***Thomas Helleday** är professor i molekylärgenetik vid Institutionen för genetik, mikrobiologi och toxikologi samt professor i cancerterapi vid Gray Institute for Radiation Oncology and Biology i Oxford. Han bedriver grundforskning om hur DNA kopieras och tar fram nya cancerbehandlingar enligt ett nytt koncept.*

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ